

Agenda

Natuurpunt

Van maart tot juni
‘De pluim, een lichtgewicht in de weegschaal van de evolutie?’ Wisseltentoonstelling in De Wulp over de evolutie, de functies en de verschillende soorten pluimen.

Eerste zaterdag van elke maand
Wandeling Kinrooi, vertrek bij informatiepaneel Vijverbroek om 9.00 uur.

Zondag 30 april
Ochtendwandeling Smeethof met brunch. Vertrek 9.00 uur parkeerterrein Smeethof. Inschrijven noodzakelijk, telefoon (+32) 089 46 39 88.

Zondag 28 mei
Vogelwandeling Warmbeekvallei te Achel, vertrek bij zonsopgang parkeerterrein Achelse Kluis.

Zondag 25 juni
Vlinders en libellenexcursie Hoge schoenen, verrekijker. Vertrek 14.00 uur parkeerterrein Smeethof.

Natuurmonumenten

Zondag 14 mei
Orchideeënwandeling Hageven-Plateaux. Vertrek: Werkschuur, Barrier 15a, Bergeijk. Duur: 10.00 - 12.00 uur. Kleine vergoeding. Aanmelden (+31) 045 - 563 03 55.

Zondag 28 mei
De Krang van 10.00 tot 12.00 uur. Thema Bosrandenbeheer. Vertrek: Werkschuur, Venboordstraat 6, Swartbroek. Kleine vergoeding. Aanmelden (+31) 045 - 563 03 55.

NMC De IJzeren Man

Vanaf 8 april
Tentoonstellingen ‘Wat je ver haalt...’ en ‘Vlinders’ (NMC)

Maandag 17 april (2e paasdag)
Wandelexcursie Sint-Truiden, Voorjaarsbloesemtocht, vertrek om 9.00 uur op de Dries Weert (IVN Weert)

Zondag 23 april
Wandelexcursie Kettingdijk, vertrek 7.00 uur Politiebureau Weert. (Vogelwacht Weert e.o.)

Zondag 7 mei
Wandelexcursie De Krang in Swartbroek, vertrek 7.00 uur Politiebureau Weert. (Vogelwacht Weert e.o.)

Zondag 21 mei
Wandelexcursie Tungelroysche beek tussen Swartbroek en Ell, vertrek 9.00 uur op de Dries Weert.

25ste nummer van Wulpenvlucht

Zoals u misschien al aan de voorkant heeft gezien, is dit het 25ste nummer van Wulpenvlucht. Begin 2000 verscheen het eerste nummer, onder redactie van Ignace Ledegen en Theo van den Berkmortel en vormgegeven door Mia Bosquet en de helaas overleden Marc Genné. Met de uitgave van deze nieuwsbrief werd toen een nieuwe stap gezet in de samenwerking tussen België en Nederland, die al sinds 1995 bestond. In deze zes jaar tijd heeft de redactie u een blik gegeven in 25 verschillende natuurgebieden aan beide grenzen en interviews gehouden met 25 boeiende personen. We hopen dat u nog steeds van ons blad geniet en houden ons zoals altijd aanbevolen voor reacties!

Activiteiten per e-mail

Wilt u op de hoogte blijven van activiteiten en wandelingen die Natuurpunt organiseert, stuur dan uw e-mailadres naar dewulp@skynet.be. Dan houden wij u digitaal op de hoogte!

Nieuwe folder Bezoekerscentrum De Wulp

Met veel trots presenteert De Wulp haar nieuwste folder. Deze is onder andere verkrijgbaar bij het bezoekerscentrum.

Colofon

Wulpenvlucht is een gezamenlijke kwartaaluitgave van Natuurpunt vzw en Vereniging Natuurmonumenten. Het wordt gratis verspreid onder geïnteresseerden. Voor een abonnement kunt u bellen naar (035) 655 99 11 (Nederland, Natuurmonumenten) of naar (011) 80 26 77 (België, Bezoekerscentrum De Wulp).

Redactie

Theo van den Berkmortel, Gaby Bollen, Ghis Palmans, Nicoline van Tiggelen

Eindredactie + v.u.

Van Tiggelen Tekst & Communicatie, Oirschot

Opmaak

Ster design BNO, Eindhoven

Drukwerk

Drukkerij van Druenen, Eindhoven

Wulpenvlucht

Driemaandelijks nieuwsbrief over natuurgebieden van Natuurpunt en de Vereniging Natuurmonumenten rondom Bezoekerscentrum De Wulp.

Nummer 25
april
mei
juni 2006

In dit nummer

Pagina 2

Archeologie

Pagina 3

Een woordje met...

Tom Heijligers

Pagina 4

25e nummer van Wulpenvlucht

Activiteiten per

e-mail

Nieuwe folder

Bezoekerscentrum

De Wulp

Agenda

natuurpunt

Redactieadres

Voor België:

Tussenstraat 10

3910 Neerpelt

Voor Nederland:

Venboordstraat 6

6005 PJ Swartbroek

Wulpenvlucht wordt gedrukt

op minder milieubelastend

papier.

Afgiftekantoor 3920

Lommel 1 P209049

De Luysen, van populair recreatieoord tot beschermd reservaat

Rietkragen langs het water in De Luysen (foto René Moors)

De naam van dit waterrijke gebied doet misschien denken aan een parasiet die jeuk bezorgt, maar heeft er niets mee te maken. Het toponiem De Luysen verwijst naar het vegetatietype van vroeger: een door riet, rietgras en lisdodde gedomineerd moeras op veengronden. Het gebied werd genoemd naar het riet dat hier uitbundig voorkomt en dat in het Oost-Nederlands dialect ‘lues’ heette.

Natuurgebied de Luysen ligt in de A-beekvallei tussen het Smeethof en de Nederlandse grens in het noorden, het Stramprooierbroek in het oosten en de Sint-Maartensheide in het zuiden. Hierdoor vertoont het kenmerken van al deze burens: een mengelmoes van open

water met rietkragen, weiden en hooilandjes, houtkanten en eikenbosjes. Althans tot begin jaren zestig. Een makelaar zag er brood in om dit gebied om te bouwen voor recreatie. Er werden dijken naast de A-beek opgeworpen. Roei-, vis- en zwemvijvers werden uitgegraven en er kwamen staanplaatsen voor caravans. Het werd een populair recreatieoord; week-ends met tweeduizend bezoekers waren geen uitzondering.

Reservaat

Voor deze infrastructuur was echter geen vergunning afgegeven. De gemeente Bree startte een gerechtelijke zaak tegen de eigenaar, met als resultaat dat het gebied in de oorspronkelijke staat hersteld moest worden. In 1995 kochten Bree en Natuurpunt (toen nog Wielewaal)

het vijftien hectare grote domein. Samen met de Vlaamse Landmaatschappij werd een natuurontwikkelingsplan opgesteld. De camping werd afgebroken, de dijken werden verlaagd en de oevers van de vijvers werden aangepast zodat amfibieën gemakkelijk in en uit het water kunnen. Door de waterstand te verhogen ontstond een grote moeraszone. In de doorstroomzone van de A-beek werd riet aangeplant om het rijke water te verarmen. Inmiddels is het gebied uitgebreid tot veertig hectare.

Bezoekers

Ondanks het natte karakter van het gebied zorgen wandelwegen voor een goede ontsluiting van het reservaat. Twee kijkhutten bieden de mogelijkheid om van het uitzonderlijk rijke aanbod aan vogels te genieten. Eén hut is speciaal toegankelijk en ingericht voor rolstoelgebruikers

Om in het gebied te komen, gaat u van Bree naar Beek. Volg dan de wegwijzers naar de Luysen in de Mariahofstraat.

Elke eerste zondag van de maand start om 14.00 uur een rondwandeling. Of maak een afspraak met J. Neyens, telefoon (+32) 089 47 25 94 of R. Moors (+32) 089 46 70 64.

Bodemarchief is een waardevolle, maar kwetsbare informatiebron

“99% van onze geschiedenis ligt in de bodem opgeslagen”

De eerste grondboring. (foto Anke de Glopper)

Een verleden hebben, is voor de mens even belangrijk als zorgen voor de toekomst. Onze geschiedenis is maar ten dele opgeslagen in archieven of boeken: het grootste deel is in de bodem te vinden. De grond waarop we lopen, bewaart de sporen van vele eeuwen menselijke activiteit. Archeologisch onderzoek doet deze zwijgende getuigen spreken: elk bodemspoor, elk archeologisch voorwerp leert onszelf en het verleden beter kennen.

Kenmerkend voor de archeologie is dat het raadplegen van de informatie een eenmalige zaak is. Kennis vergaren door middel van opgraven houdt immers gelijktijdig vernietiging in. Omdat het waarschijnlijk is dat toekomstige generaties over betere technieken zullen beschikken om het bodemarchief te raadplegen, heeft behoud van de archeologische informatie in de (onverstoorde) bodem de voorkeur boven opgraven.

Archeologisch waardevolle gebieden

Natuurpunt en Natuurmonumenten beheren een groot aantal gebieden met archeologische waarde, bijvoorbeeld in de vorm van vindplaatsen van voorwerpen,

sporen van bewoning, grafvelden, voormalige kasteelterreinen of zichtbare sporen als grafheuvels. Een deel van de archeologische vindplaatsen in de bodem heeft de status van beschermd archeologische monument in de zin van de Monumentenwet, of een gemeentelijke of provinciale monumentenverordening. Niet alle archeologische waarden zijn bekend; er worden nog regelmatig nieuwe vondsten gedaan. Een deel van de zichtbare archeologische objecten - beschermde en niet beschermde - bij Natuurmonumenten worden door de Archeologische Monumentenwacht periodiek geïnspecteerd en desgewenst onderhouden.

Samenwerking in Nederland

Natuurmonumenten en de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek ROB hebben in 2005 een samenwerkingsovereenkomst gesloten (convenant). Deze samenwerking heeft vooral tot doel de kwaliteit van het beheer te vergroten. Beide organisaties wisselen kennis en informatie uit. Dat moet er toe leiden dat archeologie meer verweven wordt in het beheer van de gebieden van Natuurmonumenten. Daarnaast kan de samenwerking helpen de belevmogelijkheden van archeolo-

gische waarden in de natuurgebieden te vergroten. Door het convenant met de ROB wordt het eenvoudiger om informatie te krijgen over archeologische waarden in de natuurterreinen. Ook zal de uitwisseling van kennis en ervaring op dit gebied in de toekomst makkelijker plaats kunnen vinden.

Recente ontdekkingen

Oktober 2005: bij het verleggen van de Tungelroyse beek zijn tussen Swartbroek en Ell de resten van een boerenschans uit de Tachtigjarige Oorlog ontdekt. De schans wordt dit jaar herbouwd voor educatieve doeleinden. December 2005: bij werkzaamheden aan de Tungelroyse beek in Stramproy worden voor de eerste maal in Nederland de restanten van een houten Romeinse brug gevonden.

2004 en 2005: op de bouwlocatie Kerkebogten in Eersel is archeologisch onderzoek uitgevoerd. In het bodemarchief zijn sporen aangetroffen van onder meer huizen, schuurtjes, waterputten, greppels en zandwegen. De sporen houden verband met een overwegend agrarisch gebruik van het gebied.

Kijk ook eens op

<http://archeologie.pagina.nl/> of <http://archeologie.pagina.be/>

Vlaanderen

Ook in Vlaanderen heeft men aandacht voor archeologie. Natuurpunt heeft met de Afdeling Monumenten en Landschappen (AML) van het Vlaamse Departement Leefmilieu en Infrastructuur een aantal afspraken gemaakt, waaronder:

- Natuurpunt voert geen natuurontwikkeling/-inrichting uit bij archeologische sites.
- Archeologische sites worden zo veel mogelijk in de bodem intact houden.
- M&L wordt in de planfase van herstelwerken of natuurinrichting van heide- en poldergebieden betrokken, zodat er geen sites beschadigd worden.

AML werkt deze afspraken dit jaar uit in een protocol. In het najaarsnummer van Wulpenvlucht willen we een artikel publiceren over de cultuurhistorie van het Hageven.

Een woordje met... Tom Heijligers

Hij is 39 jaar jong en is werkzaam als projectleider bij het Nederlandse Waterschap Peel en Maasvallei. In zijn functie is hij vooral actief met beekherstelprojecten in Noord en Midden-

Limburg. De redactie had een gesprek over de inhoud van zijn werk. Opvallend is daarbij zijn altijd enthousiaste uitstraling. Het werd dan ook een prettig en boeiend gesprek.

‘Water inspireert en is onze belangrijkste levensbehoefte’

Zijn mobieltje gaat zeer regelmatig af, we vermoeden dan ook dat hij beschikt over een volle agenda. Tom Heijligers daarover: “Tja het is een drukke baan, maar vooral gevarieerd. Het werk wordt uitgevoerd op basis van vooraf vastgestelde projectplannen en eventueel tussentijds bijgesteld. Daarnaast is de verscheidenheid van taken erg breed, je komt in aanraking met een enorme reeks van problemen die om een oplossing vragen. Het leuke is vooral dat je inhoudelijk met het natuurlijk inrichten van beken bezig bent. Ik heb veel contact met de plaatselijke bevolking maar ook ben ik druk bezig met het regelen van subsidies en vergunningen bij allerlei instanties”.

Kronkelende beken

Op onze vraag ‘Heb je iets met water?’ reageert Tom nog enthousiast. “Als kind wilde ik graag dierenarts worden, maar al snel kwam ik erachter dat iets in de richting van landschapsinrichting mij nog beter zou liggen. Hogeschool Larenstein te Velp is in Nederland dé opleiding waar natuur en landschap centraal staat. Na deze prachtige opleiding heb ik bij de toenmalige Landinrichtingsdienst in

West-Brabant aan enkele ruilverkavelingen gewerkt. Vervolgens ging ik als projectleider aan het werk bij Waterschap Roer en Maasvallei en na 4 jaar kreeg ik deze baan bij Waterschap Peel en Maasvallei. Inmiddels werk ik al 11 jaar bij een waterschap. Ik geniet nog iedere dag van mijn taak. Het is fantastisch om te zien hoe snel wij al resultaten kunnen boeken. De kronkelende beken zijn bijvoorbeeld weer terug van weggeweest. In het verleden zijn veel beken rechtgetrokken om het water zo snel mogelijk af te voeren. Maar het klimaat verandert en er valt steeds meer regen in steeds heviger buien. Door de beek weer te laten kronkelen, krijgt het water zijn natuurlijke loop terug en houd je het langer vast. De Tungelroyse beek is daar een prachtig voorbeeld van. Zo is er meer ruimte voor water en gelukkig ook voor planten en dieren.

Kwaliteitsslag

“Door de aanpak van het project Tungelroyse beek laten we zien, dat je noodzakelijke werkzaamheden op een slimme manier kunt combineren, waardoor je een forse kwaliteitsslag kunt maken. Behalve herstel van de natuurlijke situatie saneren we gelijktijdig de ernstig verontreinigde waterbodem. Daarnaast hebben we samen met anderen ook oog voor andere belangen. Zo wordt er o.a. gekeken naar mogelijkheden voor verbetering van wandelroutes. Je realiseert je dat water écht onze eerste levensbehoefte is. Gelukkig beseffen wij dat water belangrijk is. Water is de levensbron voor plant, dier en mens. Wij beheren dat water zó dat het leven, wonen,

Tom Heijligers

werken en recreëren van iedereen in het gebied er op vooruit gaat. In die zin hoop ik dan ook dat het thema ‘water’ hoog op de politieke agenda blijft staan”.

Tom Heijligers wil graag Joris Bex en Guy Witters de begeleiders van het AGM-project (Alternatief Gerechtelijke Maatregelen) bij De Wulp aanwijzen voor het volgende interview.

Beekherstel

... is geen Limburgse uitvinding. Overal in Nederland krijgen stromen hun oude loop terug. In onze omgeving zijn de Tungelroyse beek, Meilossing en Leukerbeek daar treffende voorbeelden van. Ze zorgen voor een ecologische verbinding tussen natuurgebieden. Maar belangrijker nog is dat er in de beek hogere stroomsnelheden en meer stromingsdynamiek ontstaat en dat er een natuurlijker peilverloop komt. Verder kan in de toekomst meer water worden geborgen en vastgehouden.